

NADBISKUP ALOJZIJE STEPINAC I CRKVA U HRVATA O KOMUNIZMU*

Nakon završetka Drugog svjetskog rata Katolička crkva teško je mogla prihvatiti novu vlast samim time što se radilo o komunističkoj, a time i ateističkoj ideologiji nove vlasti, što je samo po sebi neprihvatljivo crkvenom učenju, ali i zbog toga što je znala kakva su programska stajališta KPJ prema položaju Crkve u društvu. Isto tako je Crkvi bilo poznato da je KPJ pod izravnim utjecajem komunističkog režima u SSSR-u, koji se nemilosrdno obračunavao s vjerskim zajednicama od prvog dana dolaska na vlast. Biskupi su još na Biskupskoj konferenciji 1936. govoreći o komunizmu izjavili, kako na svaki način žele zaštititi svoje vjernike »od te užasne opasnosti za vjeru i civilizaciju«. U tom smislu je i nadbiskup zagrebački Alojzije Stepinac u propovijedi na Marijanskom kongresu u Glogovnici kod Križevaca 15. kolovoza 1940. komuniste nazvao družbom zločinaca, koja je u nekim zemljama već stvorila pakao, što želi učiniti i u Hrvatskoj. Upozorio je da je komunizam najveći suvremeni neprijatelj Katoličke crkve, te da s komunistima nikada ne može biti suradnje, »dok se ne odreknu svojega nauka i svojih zločinštava i tako prestanu biti ono što jesu«. U propovijedi na Uskrs 13. travnja 1941. Kazao je da je komunizam negacija svake istine i pravde i kao takav najveća zapreka miru. Početkom 1943. uputio je okružnicu svećenstvu u kojoj zahtijeva da Crkva prednjači u borbi protiv komunizma, koji je »zaprijetio ne samo kršćanstvu već i svim pozitivnim vrednotama čovječanstva uopće«. Isto tako nadbiskup Stepinac u jednoj svojoj propovijedi u bazilici Srca Isusova u Zagrebu 18. ožujka 1945. osuđuje komunizam i njegov nauk i kaže da će »braniti slobodu Crkve i zauzimati se za pravo hrvatskog naroda na vlastitu državu, jer je takva država bila jamstvo za vjerničku slobodu«. U skladu s tim razvijao se i strah za budućnost Katoličke crkve i drugih crkvi u novoj državi. Isto tako Katolička crkva u Hrvatskoj bila je rezervirana prema ideji o novoj jugoslavenskoj državi, s obzirom na svježije rane koje su sjećale kako Katoličku crkvu tako i hrvatski narod na strahovladu u vrijeme prve Jugoslavije. Još prije završetka rata, kada je već bilo očito da će partizanske snage preuzeti vlast u zemlji, u Zagrebu je 24. ožujka 1945. održana Biskupska konferencija na kojoj je donijeta poslanica u kojoj se osuđuju postupci

partizanskog pokreta. Biskupi u poslanici najoštrije prosvjeduju protiv ubijanja katoličkih svećenika i vjernika kojima su »mrzitelji Katoličke crkve oduzeli život protupravnim osudama osnovanim na fiktivnim krivicama«. U poslanici je također naglašeno da je hrvatski narod prihvatio svoju državu kao posljedicu trinaeststoljetne težnje za svojom samostalnom državom. Ovakav stav je poslije tumačen kao podrška Katoličke crkve ustaškom režimu. Iako će poslije biskup đakovački Antun Akšamović u svom pismu mons. Svetozaru Ritigu, predsjedniku Komisije za vjerske poslove za Hrvatsku, objašnjavati da poslanica nije bila usmjerena protiv partizanskog pokreta, već protiv neodgovornih elemenata među partizanima, ustašama i četnicima, činjenica je da se poslanica ponajprije odnosila na partizane. U završnim danima rata oni svećenici koji nisu imali dovoljno hrabrosti da se suoče s novom vlašću napustili su domovinu, a među njima su bili i nadbiskup vrhbosanski Ivan Šarić, biskup ljubljanski Gregorije Rožman i biskup banjalučki Jozo Garić, koji je nedugo nakon odlaska preminuo u Austriji.

Miroslav Akmadža, *Katolička crkva u komunističkoj Hrvatskoj 1945. – 1980.*, Hrvatski institut za povijest i dr., Zagreb – Slavonski Brod, 2013., str. 16. – 17. ✍

* Tekst donosimo u izvorniku.

Dekret pape Urbana VIII.

Sukladno dekretu pape Urbana VIII. i uredbi II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, XI., 1 (20),
Široki Brijeg, 2018. , siječanj – lipanj, 2018.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

- a) poštanskom uputnicom
- b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Naša kršćanska i naša narodna povijest imala je puno junaka i puno mučenika. Nalazimo se u prelijepom kutku kugle zemaljske koji je uz to geopolitički vrlo važan. Sukobile su se tu različite uljudbe i sve traje do današnjega dana. Sam Bog zna kada će prestati.

U cijelom ovom kolopletu zasigurno trebamo naći svoje mjesto i dopustiti drugomu da i on nađe svoje. Franjevci na Širokom Brijegu od svoga su dolaska razmišljali i djelovali upravo tako. Jugokomunisti su, pak, mislili drukčije. Htjeli su sve zatrti i uspostaviti svoje mišljenje, svoj način življenja i vladanja. Zbog toga ne samo da su pobili franjevece nego su i srušili i zapalili sve ono što su oni podizali. Tako, između ostaloga, nemamo ni pismohranu negdanje Franjevačke klasične gimnazije, iako bi i njima poslije i te kako dobro došla. Tako je to kada se, umjesto barem poštovanja, samo mrzi.

Ni danas stvari u našoj bližoj i daljoj okolini ne stoje puno drukčije. I dalje nas sude i prosuđuju po nekim svojim čudnim mjerilima. No, ne trebamo se svega toga bojati. Ako bismo išli u povijest svoje kršćanske vjere, onda bismo mogli reći da je i Isus skončao kao osuđeni zločinac. Ujedinili su se u tome domaći (židovski vlastodršci) i međunarodni (Rimljani). Pa ipak ništa mu nisu mogli. Isus Krist je uskrnuo te pobijedio smrt. Njegov lik i djelo natkrillili su vrijeme.

Od samoga početka svoje zlodjelo na Širokom Brijegu jugokomunisti su pokušali podvaliti žrtvi, pobijenim fra-

njevcima. U ovom broju glasila donosimo svjedočanstvo iz druge ruke o takvim smicalicama. Imamo i svjedočanstva kako su pokušali snimiti fotografije i film o fratrima s oružjem u rukama, kako su ubili nekoliko svojih boraca zbog toga što nisu htjeli pobiti privedene franjevece. Očito je da se ništa nije dogodilo slučajno. Sve je bilo pomno isplanirano, samo je to trebalo pokriti naknadnim objašnjenjima. Ali nisu uspjeli. Pomogao je puno u tome i mjesni biskup don Petar Čule, kao i tadašnji zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Posvjedočili su da su fratri bili nevini, a za to se tada gubila i glava. Naravno, hvala im na tome.

Imajući hvala im na vidu, čovjek se ponekada upita zbog čega nismo dovoljno čvrsti u hodu stazama koje su nam predi utrli. Odlazimo u tuđe daleke zemlje tražeći tamo neku svoju sreću. Istina je da ima poteškoća u našoj domovini, i to s obiju strana granice, ali ako smo iskreni, trebamo priznati da unatoč svemu tomu nikada bolje nismo živjeli. U čemu je onda problem? Očito je da je u našim glavama. Pali smo pred sirenskim zovom odnarođene okoline i povjerovali da su stvari na ovom svijetu relativne. A nisu. Odrasli smo tek ako znamo tko smo i što smo te se ustrajno borimo za svoje vrijednosti.

Naši pobijeni fratri i naš pobijeni puk pali su za više vrijednosti. Imamo li ih snage i mi danas nasljedovati? Razmislimo i neka nam je
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Utamničnici	41
Stratišta	14	Podsjetnik	45
Pobijeni	16	Povijesne okolnosti	52
Glas o mučeništvu	30	Suočavanje s prošlošću	53
Nagradni natječaj	34	Razgovor	55